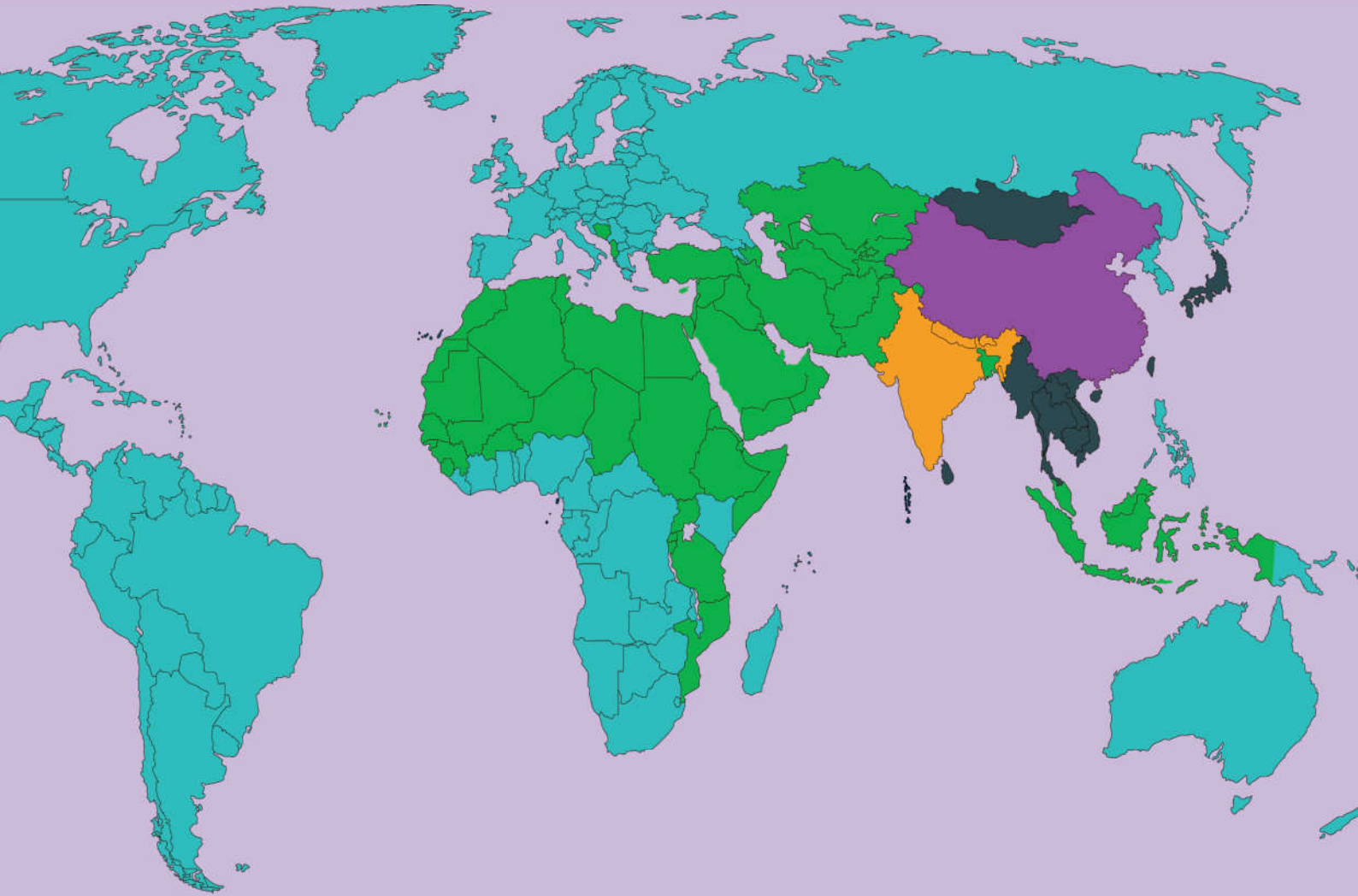

5. ÜNİTE

İslam

Hıristiyanlık

Hinduizm

Budizm

Taoizm

Konfüçyanizm

*Haritadaki renk dağılımı dinlerin çoğunlukta olduğu bölgeleri ifade etmektedir.

HİNT VE ÇİN DİNLERİ

Bu ünite de,

1. Karma, Tenasüh ve Reenkarnasyon kavramlarını tanımlayacağız.
2. Hint ve Çin dinlerinin tarihçesini, doğduğu ve yayıldığı ülkeleri açıklayacağız.
3. Hint ve Çin dinlerinin inanç esaslarını, dinî ritüellerini, sembollerini ve kutsal mekânlarını öğreneceğiz.

Anahtar Kavramlar

karma

tenasüh

reenkarnasyon

Ünitemize Hazırlanalım

- 1- Hint ve Çin dinleri denilince aklınıza neler geliyor? Arkadaşlarınıza paylaşınız.
- 2- Reenkarnasyon ve Nirvana kavramları hakkında bilgi edininiz.
- 3- Yoga ve Meditasyon terimlerini araştırınız.
- 4- Hinduizm ve Budizm dinlerinin kutsal sembolleri nelerdir. Araştırınız.

1. HİNDUİZM

Hinduizm'in inançları ve ritüelleri hakkında neler biliyorsunuz?

Hinduizm, Hint yarımadasında yaşayan halkın çoğunluğunun dinî inançlarını ve geleneklerini ifade etmek üzere kullanılan bir kavramdır. Hindular, dinlerini **“Sanatana Dharma”** (ezelî-ebedî din) veya sadece **“Dharma”** olarak adlandırmaktadır. Bu dine mensup olanlara da **“Sanatani”** denilmektedir.¹ “Hindu” ve “India” terimleri ırmak anlamına gelen Sanskritçe “Sindhu” sözcüğünden türetilmiş Farsça bir kelimedir. Hinduizm’e göre dharma, daha dünyanın yaratılışı esnasında bu bölgede yaşayan insanların huzurlu bir yaşam sürebilmesi için tanrı Brahma tarafından önerilen bir kurtuluş yoludur.²

Hindistan, yaklaşık 1 milyar 340 milyon nüfusuyla Çin’den sonra, dünyanın en kalabalık ikinci ülkesidir. Ülke nüfusunun yaklaşık %80’i Hindu, %14’ü ise Müslümanlardan oluşmaktadır. Nüfusun geri kalanını sırasıyla Hıristiyanlar, Sihler, Budistler, Caynistler ve diğer dinî gruplar oluşturur. Hindistan birbirinden farklı dinlerin bir arada yaşadığı ve çok tanrılı inanışların en yaygın olduğu bir coğrafyadır.

Günümüzde Hindistan’ın dışında, Sri Lanka, Pakistan, Endonezya ve Bangladeş gibi bazı ülkelerde de Hinduizm’in mensupları bulunmaktadır. Ayrıca Hinduizm’i resmi din kabul eden tek ülke ise Nepal’dir.

12.5.1. Hinduizm haritası

BİLİYOR MUSUNUZ?

Hindistan’ın ikinci en yaygın dini İslamiyet’tir. Dünya genelinde ise en fazla Müslümanın yaşadığı üçüncü ülke Hindistan’dır. Hindistan’da var olan birçok dinî, mimari ve kültürel eser Müslüman Türk devletleri döneminde yapılmıştır. Ülkenin en önemli eserlerinden ve dünyanın yedi harikasından biri olan Taç Mahal Müslüman bir imparator olan Şah Cihan tarafından, vefat eden eşi Mümtaz Mahal adına XVII. yüzyılda inşa edilmiştir. Taç Mahal İslam türbe mimarisinin en başta gelen eseridir.

(A. Engin Beksaç, “Tac Mahal”, TDV İslam Ansiklopedisi, C. 39, s. 337.)

1 Abdurrahman Küçük; Günay Tümer; M. Alpaslan Küçük, Dinler Tarihi, s. 173.

2 Mahmut Aydın, Ana Hatlarıyla Dinler Tarihi, s. 93.

Hinduizm'in Tarihçesi

Hinduizm dünyanın yaşayan en eski dinidir ve herhangi bireysel bir kurucuya dayandırılmamıştır.

MÖ 2000-1500 yıllarında Hint-Avrupalı, göçebe savaşçı toplumlarından biri olan **Ariler** (Aryanlar) Orta Asya'dan göç edip Hindistan'ı istila etmişlerdir. Aryanların dinî inanç ve gelenekleri ile yerli halkların dinî inanç ve gelenekleri birbirine karışarak yüzyıllar boyunca bir gelişim çizgisi takip etmiş ve böylece "**Hinduizm**" ortaya çıkmıştır.³ Hinduizm, Hint yarımadasında yaşayan Hindu ırkıyla sınırlı bir din olması itibarıyla etnik (millî) bir dindir. Bu bölgede yaşayan insanların bütün inançlarını ifade eder.⁴

Hinduizm'in tarihsel süreci; Klasik Dönem, Orta Çağ Dönemi ve Modern Dönem olmak üzere üç ana bölümde incelenmektedir. Klasik Dönem Hinduizm, başlangıcından itibaren MS 9. yüzyıla kadar kendi içerisindeki değişimleri içeren özellikleri taşımaktadır. Orta Çağ Dönemi Hinduizm'i, İslam dini ile tanışıldığı ve ondan etkilenildiği dönemdir. Modern Dönem Hinduizm 19. yüzyıldan sonra Hıristiyanlığın etkisinin görüldüğü 1830 yılından günümüze kadar olan dönemi ifade etmektedir.⁵

Hinduizm'de İnanç Sistemi

Hinduizm'de çok çeşitli tanrılar topluluğu vardır. Sadece belli bir tanrıya tapılmaz. Neredeyse her gücün ilahlaştırıldığı ve kutsal sayıldığı görülmektedir. Tanrıların sayısını hesaplamak imkânsızdır. Çok tanrılı bir yapısı olmasına rağmen zamanla bazı tanrılar ön plana çıkmış ve önem kazanmıştır.⁶

Hindu inanç sisteminde öne çıkan tanrısal varlıklar; Brahma, Vişnu ve Şiva'dır. Brahma'ya, yaratıcı tanrı olarak saygı gösterilir. Brahma, Hindu inancının en eski tanrılarından biri olmasına rağmen günümüzde en az saygı gösterilen tanrısal varlıktır. Vişnu (koruyucu), dünya düzeninde ortaya çıkan bozulmaları gidermek için çeşitli şekillerde bedenleşerek yeryüzüne gelir. Tanrı Vişnu'nun bir bedende veya doğrudan yeryüzüne gelmesine "avatar" adı verilmektedir. Şiva (yok edici), tanrıdır. Ölümün, hastalığın tanrısı olarak bilinir.

12.5.3. Brahma

Vişnu

Şiva

Devi

3 Günay Tümer, "Brahmanizm", TDV İslam Ansiklopedisi, C 6, s. 329.

4 Mahmut Aydın, Ana Hatlarıyla Dinler Tarihi, s. 63.

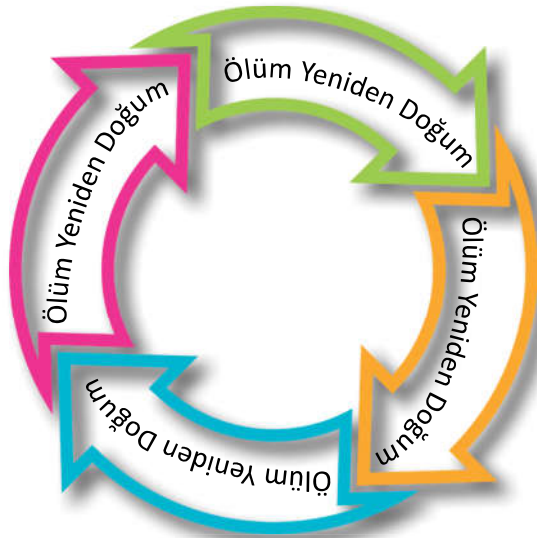
5 Abdurrahman Küçük; Günay Tümer; M. Alpaslan Küçük, Dinler Tarihi, s. 173.

6 Günay Tümer, "Brahmanizm", TDV İslam Ansiklopedisi, C 6, s. 329.

Hindu inanç sisteminde eril olarak betimlenen bu tanrısal varlıklarla birlikte, bir de dişi tanrısal varlık olan “Devi” bulunmaktadır. Bu tanrıça yaratılmışlara hayat veren güç olarak kabul edildiğinden ona “Anne” diye de hitap edilmektedir. Devi, erkek tanrısal varlıkların silahlarını elinde tutan sayısız kollara sahip, güzel bir kadın olarak betimlenmektedir.⁷

Hinduizm’in en belirgin özelliklerinden biri kast sistemidir. Hindulara göre kast sistemi dinî bir inanç meselesidir. Kast; aynı işle meşgul olan, atadan miras kalan hakları, vazifeleri ve âdetleri ile birbirine sınımsız bağlanan şahıslar grubunu ifade etmektedir. Kast kişinin iradesi ile seçilemez ve değiştirilemez. Aynı kast üyeleri yalnızca birbirleri ile evlenebilir ve ancak birbirleriyle aynı sofraya oturabilir. Kast sistemine karşı gelinmesi kişinin kasttan çıkarılmasına, dolayısıyla o kimsenin varlığının son bulmasına sebep olur.⁸

Kastlar, Tanrı Brahma’nın insan şeklinde tasavvur edilen vücudunun farklı yerlerinden yaratılmıştır. Buna göre brahmanlar (rahipler) ağzından, kşatriyalar (hükümdar sülalesi ve savaşçılar) kollarından, vaisyalar (tüccar, esnaf ve çiftçi) mide-sinden, sudralar (işçiler) da ayaklarından yaratılmışlardır. Ayrıca kast dışı kabul edilen gruplar da vardır. Bunlar, paryalardır (dokunulmazlar).⁹ Paryalar insan dahi kabul edilmezler, onlardan mikroptan kaçır gibi kaçılır ve onlara yaklaşan kimse pis ve düşük sayılırlar.¹⁰ Bunların, bazı ana caddelere, çarşılarına ve pazarlara girmesi yasaktır. Tapınaklara girmelerine izin verilmez, kamuya açık çeşmelerden su içmeleri dahi yasaktır.¹¹

Hinduizm’de önemli inanç konularından biri de tenasüh (ruh göçüdür). Tenasüh, ruh göçü, reenkarasyon gibi kelimelerle ifade edilen “samsara” dünyadaki doğum-ölüm-yeniden doğuş döngüsünü ifade etmektedir. Bu inanç sistemine göre öldükten sonra var olma ve ruhun bedenden ayrı olduğu fikri geliştirilmiştir. İnsan sonu olmayan bir tenasüh (ruhun bir bedenden başka bir bedene geçmesi) zinciri içerisinde gidip gelmektedir. **Karma** ise, ruhun bu döngüsel süreçteki durumunu belirleyen sebep sonuç yasasıdır. Ruhun bu döngüden kurtulmasına da **Nirvana (mokşa)** denilmektedir. Kurtuluşa ulaşan kimse mutlak tanrı Brahma ile bütünleşir veya ondan bir parça hâline gelir.¹²

12.5.4. Samsara (Ruh Göçü Döngüsü)

7 Mahmut Aydın, Ana Hatlarıyla Dinler Tarihi, s. 103-105.

8 Ekrem Sarıkçıoğlu, Başlangıçtan Günümüze Dinler Tarihi, s. 174.

9 Abdurrahman Küçük; Günay Tümer; M. Alpaslan Küçük, Dinler Tarihi, s. 181.

10 Ahmet Karaman, Mukayeseli Dinler Tarihi, s. 85.

11 Mahmut Aydın, Ana Hatlarıyla Dinler Tarihi, s. 112.

12 Abdurrahman Küçük; Günay Tümer; M. Alpaslan Küçük, Dinler Tarihi, s. 179.

Hinduizm'de insan yaptıklarına göre, hayvan, bitki, insan veya tanrı şeklinde tekrar doğmaktadır. Bu nedenle her Hintli, tekrar dünyaya geleceği hayatının daha iyi olması için, güzel davranışlar sergilemeye gayret eder. İşlediği kötülükler sebebiyle bitki veya hayvan olarak dünyaya gelmekten çekinir. Onlara göre içinde buldukları kast, yaptıklarının bir sonucudur.¹³ Buna göre kişinin hangi kasttan dünyaya geleceği şeklindeki sosyal statüsü, cinsiyetinin ne olacağı, bahtının nasıl olacağı ve diğer insanlarla ilişkisi gibi tüm hususlar onun önceki yaşamındaki davranışlarının sonucu olarak karma tarafından belirlenir.¹⁴

BİLGİ KUTUSU

İslam âlimleri ve filozofları tarafından Hinduizm'deki **tenasüh, ruh göçü, reenkarnasyon** gibi inançlar; İslam'daki ahiret inancıyla çelişmesi, cennet cehennem ve kıyameti inkârı götürmesi ayrıca ruhun birliği ve sorumluluk ilkesine aykırı olması sebebiyle reddedilir.

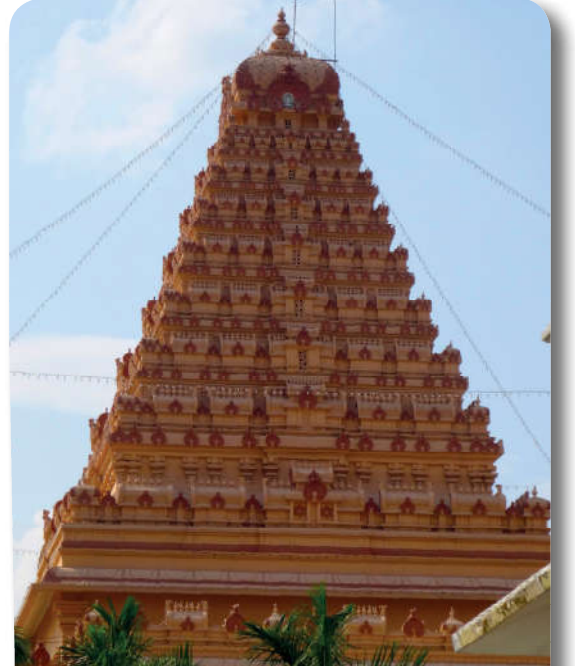
(Adnan Bülent Baloğlu, Mehmet Bulğen, "Tenâsüh", TDV İslam Ansiklopedisi, C 40, s. 444.)

Hinduizm'in Ritüelleri

Hindistan'da mabetler, Hindu tanrıların ikamet yerleridir. Aynı zamanda insanların tanrılarla buluşma, onları ziyaret etme ve çeşitli takdimlerde bulunma yerleridir. Her tanrının bir mabedi vardır ve o mabette, tanrının bir tasviri veya heykeli bulunur. İbadet etme yerleri sadece mabetlerle sınırlı değildir, nehir kenarları, mağaralar, kutsal ziyaret yerleri, dağların zirveleri, nehirlerin birbirine kavuştukları noktalar, kendi evi gibi birçok yerde ibadet edilebilir.¹⁵

İbadet etme hakkı sadece Brahman, Kşatriya ve Vaisya kastlarına mahsustur. Kast dışında kalanlar ve et yiyenler mabetlere giremezler. Kadınlar, Vedaların ve ilahilerin okunduğu ibadetlere katılma hakkına sahip değildirler. Onlar, sadece ibadet maksadıyla yenilen yemekleri hazırlama ve tabakları temizlemekle görevlidirler.

Hindular, sabahleyin güneş doğmadan önce, öğle vaktinde ve güneş battıktan sonra olmak üzere günde üç defa ibadet ederler. Şafak vaktinde kalkan bir kimse, öncelikle kutsal "Om" hecesini okuyarak ibadete başlar. Om; ilahi kuvvetle dolu, kutsal sırlı bir kelime olarak kabul edilir. Uzun, özel bir tarzda nefes alarak söylenir. Bu kelimenin harfleri, Brahma-Vişnu-Şiva üçlemesini ifade eder. Evlerin özel olarak ayrılan bölümlerinde, tanrıların sembolize eden heykellerin önünde yapılan ayine "**puja**" denilir.¹⁶

12.5.5. Hindu Tapınağı

13 Ekrem Sarıkçıoğlu, Başlangıçtan Günümüze Dinler Tarihi, s. 168-169.

14 Mahmut Aydın, Ana Hatlarıyla Dinler Tarihi, s. 110.

15 Ahmet Güç, Dinlerde Mabet ve İbadet, s. 60-61.

16 Abdurrahman Küçük; Günay Tümer; M. Alpaslan Küçük, Dinler Tarihi, s. 187-188.

Mabetlerde ise, rahipler tarafından tanrılarını tasvir eden heykel uyumakta olduğu yatak odasından gün ağarırken uyandırılır ve törenle kutsal odasındaki tahtına götürülür. Yıkanıp kurulanır, elbiseleri giydirilir, süslenerek güzel kokular sürülür. Daha sonra çiçeklerle, buhurla ve parlak ışıklar ile karşılanır. Kutsal metinler okunurken tanrının heykeli yağlanır. Taze meyvelerden oluşan yemeği ikram edilir. O, yemeğin maddi olmayan kısmını yer, geri kalanı ise ibadete katılanlara dağıtılır. Çeşitli şekillerde eğlendirildikten sonra yatağına götürülür. Böylece tanrılarının hoşnutluğunu kazanacaklarına inanılır.¹⁷

Mabet ve ev dışında uygulanan temel ibadet "kozmetik su" dan geldiğine inanılan Ganj Nehri'nde yıkanmaktır. Bu ibadetin, insanı günahlardan arındırdığına inanılmaktadır.¹⁸ Hindular, ruhun ölmezliğine inandıkları için ölümlerini gömmezler. Ölenlerin cesetlerini yakarak küllerini kutsal kabul edilen Ganj Nehri'ne dökerler. Bir yüzyıl öncesine kadar kadın, ölen kocasıyla birlikte yakılırken şimdi bu âdetten vazgeçilmiştir. Cenaze törenlerinden ve bu törenlere katılanlara yapılan ikramlardan amaç, ölü'nün yeni bir ruhsal bedene girmesine yardımcı olmaktır.¹⁹

12.5.6. Ganj Nehri

Yoga ve meditasyon da Hinduizm'de önemli dinî ritüellerdendir. Yoga yapan (yogi) nefesine hâkim olur ve zihnini bir noktada toplar. Böylece o, beden ve ruh, hareket ile zihin, his ile sezgi arasındaki ahengi sağlayarak ezeliye, kâinatın değişmez özüne ulaşmaya ve tabiatüstü güçlerle temas kurmaya çalışır. Ruh, yoga sayesinde bedenden ayrılır ve ölümsüzlüğe ulaşır.²⁰

Hinduizm'in Kutsalları ve Sembolleri

Hinduizm'in dinsel metinlerinin başında Sanskritçe yazılmış "**Vedalar**" gelmektedir. Veda, kelime olarak "ilahî bilgi" anlamındadır.²¹ Vedalar, uzun bir süre şifahi olarak nakledildikten sonra yazıya geçirilmiş metinlerdir. İnsanlık tarihinin bize kadar gelen en eski dinî metinleri olarak kabul edilirler. Tanrılar için söylenen ilahiler, hastalıkları iyileştirme, yağmur, maddî refah ve düşmanlar boyun eğdirmeye yönelik büyülü sözleri içerir.²²

BİLGİ KUTUSU

Şruti

İlham edildiğine inanılan kutsal kitaplar (Vedalar).

Hinduizmin Kutsal Metinleri

Smriti

Beşeri kaynaklı olduğu kabul edilen kutsal kitaplar (Mahabharata ve Ramayana)

(Abdurrahman Küçük vd., Dinler Tarihi, s. 183.)

17 Ahmet Güç, Dinlerde Mabet ve İbadet, s. 62-63.

18 Kürşat Demirci, "Hinduizm", TDV İslam Ansiklopedisi, C 18, s. 116.

19 Abdurrahman Küçük; Günay Tümer; M. Alpaslan Küçük, Dinler Tarihi, s. 190.

20 Abdurrahman Küçük; Günay Tümer; M. Alpaslan Küçük, Dinler Tarihi, s. 182.

21 Ekrem Sarıkçıoğlu, Başlangıçtan Günümüze Dinler Tarihi, s. 164.

22 Şinasi Gündüz, Din ve İnanç Sözlüğü, s. 183.

Hinduizm’de inek, yılan, maymun, fare gibi bazı hayvanlar kutsal kabul edilir. Ayrıca Ganj Nehri ve Meru Dağı kutsal olarak kabul edilmektedir.²³ İnekler; yer, gök ve hava âleminin anası olarak görülür. Caddelerde, alışveriş ve iş yerleri gibi bazı mekanlarda serbestçe dolaşır. Yola çıktıklarında trafik ona göre düzenlenir ayrıca ineklerin kesilmesi ve yenilmesi yasaktır.²⁴

Hindistan’da ziyaret edilen bir çok kutsal yer vardır. Tanrı Şiva’nın evi olarak görülen Beranes bunlardan en meşhurdur. Burayı ziyaret etmek bütün Hinduların temel arzusudur.

YAZALIM

Aşağıdaki boşluklara Hinduizm’le ilgili istenen bilgileri yazınız.

Kutsal Kitap	Tanrı İnancı	İbadet Yeri	Din Adamı
.....

2. BUDİZM

Budist rahipler neden saçlarını kazıtır ve turuncu elbise giyerler. Hiç düşündünüz mü?

Budizm’in Tarihçesi

Budizm, MÖ 6. yüzyılda Kuzey Hindistan’da Himalayalar’ın eteklerindeki bir kralıkta dünyaya gelen ve gerçeği olduğu gibi gördüğü için kendisine aydınlanmış, uyanmış anlamında “Buda” adı verilen Siddharta Gautama Sakyamuni’nin öğretilerine dayalı olarak gelişen bir dinsel gelenektir. Hindu dinsel geleneği içerisinde ortaya çıkmasına rağmen Hinduizm’in çok tanrıcılığına, Brahmanlar denilen din adamlarının otoritelerine, kast sistemine ve karma doktrinine (öğretisine) tepki olarak gelişmiştir.²⁵

Hindistan’da doğmuş olmasına rağmen bu dinin mensupları daha çok Çin, Moğolistan, Sri Lanka, Tayland, Myanmar, Vietnam, Singapur, Malezya, Tayvan, Tibet, Kore, Japonya, Endonezya, Laos gibi Güney Asya ve

12.5.7. Budizm haritası

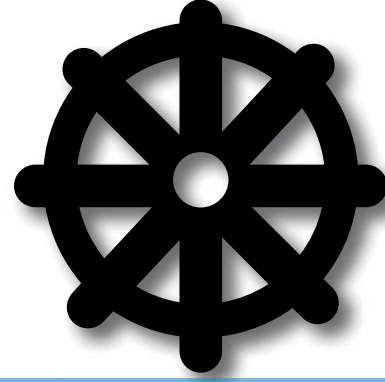
23 Kürşat Demirci, “Hinduizm”, TDV İslam Ansiklopedisi, C18, s. 113.

24 Abdurrahman Küçük; Günay Tümer; M. Alpaslan Küçük, Dinler Tarihi, s. 180.

25 Mahmut Aydın, Ana hatlarıyla Dinler Tarihi, s. 133.

uzak Doğu ülkelerinde bulunmaktadır. Bunun yanında bazı Batı Avrupa, ABD ve Avustralya ülkelerinde de yeni bir Budist mezhep olan Zen Budizm ilgi görmüş ve taraftar bulmuştur. Hızlı bir gelişme gösteren bu dinî hareket, 400-450 milyon civarındaki mensupları ile yaşayan büyük dünya dinleri arasına girmiştir.²⁶

Buda'nın hayatı ve geliştirdiği öğretisi, yaklaşık dört asır, mensuplarınca sözlü olarak nesilden nesile nakledildikten sonra MÖ 1. ile MS 1. yüzyılları arasında Pali dilinde yazıya geçirilerek **Tripitaka** (Üç Cevher) adı altında bir araya toplanmıştır.²⁷

12.5.8. Budizm'in Sembolü

12.5.9. Bodhi ağacı/Aydınlanan Buda Heykeli

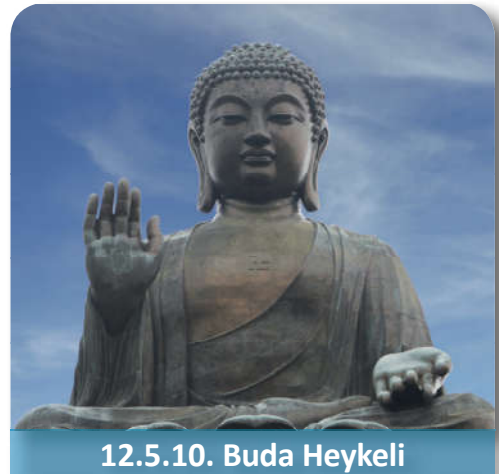
Hindistan'ın kuzeydoğusunda, şimdiki Nepal'in bulunduğu bölgedeki Sakya kabilesi yöneticisinin çocuğu olarak MÖ 563'te doğan Prenses Gautama saray eğlenceleri içinde yaşarken yirmi dokuz yaşına geldiğinde acılar karşısında ruh sükûnetini yitirmeyen bir keşişten etkilenerek gerçek hayatın saraydakinden farklı olduğunu anladı. Sarayı, karısını ve oğlunu terk ederek altı yıl boyunca tek başına çileli bir hayat yaşamayı seçti. Ardından, aşırı zevk düşkünlüğü gibi dünyadan uzak bir hayat yaşa-

manın da insanı gerçeğe ulaştıramayacağını anladı. Bodhi ağacı denilen bir tür incir ağacının altında düşünce hâlinde iken aydınlanmaya erişti.²⁸ Bu iki hayat dışında başka bir yol "orta yol" olabileceği kanaatine vardı. Vardığı bu orta yolu da "Sekiz Dilimli Yol" olarak açıkladı. Bu orta yol, kişiyi Nirvana'ya ulaştıracaktır. Nirvana'ya ulaşmak için kötü huylara sahip benliği, arzu ve ihtirası yok edip, olgunluğa kavuşmak gerekmektedir.²⁹

Budizm'in İnanç Sistemi

Budizm'in en karakteristik özelliği "Tanrı'nın" varlığı veya yokluğuyla ilgilenilmemesidir. Buda, içinde dünyaya geldiği ve yetiştiği Hindu tanrı ve tanrıça inançlarına ve kutsal kitaplarına hiçbir değer vermemiştir. Budistler Buda'nın aydınlanmaya ulaştıktan sonra Tanrı hâline geldiğine inanmaktadırlar.³⁰

Budizm'de "iman ikrarı" üç temele dayanmakta ve "Tripitaka" (üç cevher) olarak nitelendirilmektedir.

12.5.10. Buda Heykeli

26 Günay Tümer, "Budizm", TDV İslam Ansiklopedisi, C 6, s. 352.

27 Mahmut Aydın, Ana hatlarıyla Dinler Tarihi, s. 133.

28 Günay Tümer, "Budizm", TDV İslam Ansiklopedisi, C 6, s. 352.

29 Abdurrahman Küçük; Günay Tümer; M. Alpaslan Küçük, Dinler Tarihi, s. 257.

30 Mahmut Aydın, Ana hatlarıyla Dinler Tarihi, s. 150.

"Buda'ya sığınırım, Dharma'ya (Buda Öğretisi) sığınırım, Sangha'ya (Rahipler Topluluğu) sığınırım" cümlesi her Budist'in söylemesi gereken bir ifadedir. Bu üç esastan birini kabul etmeyen Budist olamaz.³¹

Buda'ya göre bireysel ruh ve ego anlamında bir öz mevcut değildir. Kişinin içinde metafizik olarak bir gerçeklik olmadığını iddia etmektedir.³² Canlı cansız bütün varlıklar ve evrendeki her şey geçicidir. Her şey birbiri ile bağlantılıdır ve varlıklar birbirlerinin var olmasına bağlıdır. Çevreden bağımsız ve sonsuza kadar değişmeden kalacak bir varlık yoktur.³³

DEĞERLENDİRELİM

"Bir şey, sadece geçici bir süre için bir 'şey'dir ve belirli bir süre sonra başka bir 'şey' olur."

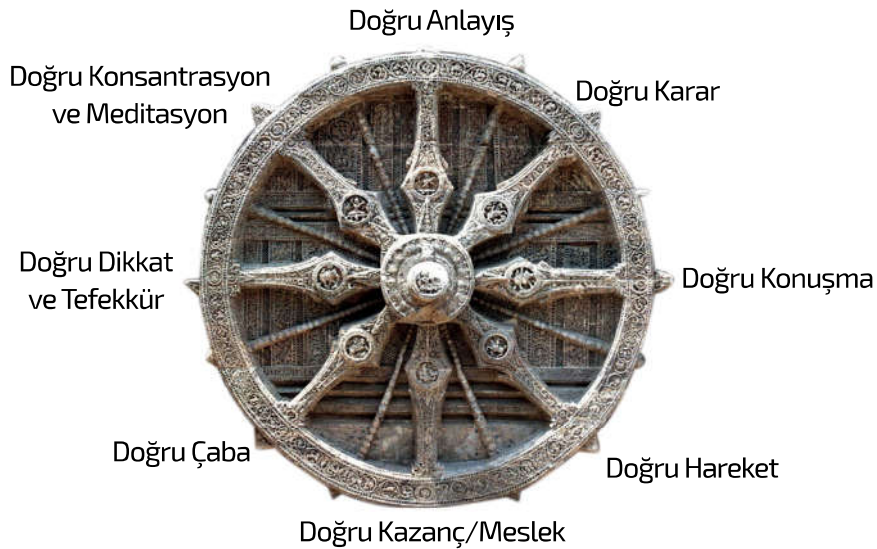
(Abdurrahman Küçük vd., Dinler Tarihi, s. 260.

Buda'nın bu sözünü değerlendiriniz.

Buda'ya göre insanoğlu şu beş unsurdan oluşmaktadır. Bunlar; vücut, duyular, idrakler, eğilimler ve bilinçlilik. Buda'nın öğretisinin odak noktası, kişiye bu dünyada acı ve ıstırap veren her şeyden kurtararak nirvanaya ulaşmasını sağlamaktır. Nirvanaya ulaşmaları için ise "sekiz dilimli yolu" takip etmeleri gerekir.³⁴

BİLGİ KUTUSU

Sekiz Dilimli Yol

(Hammet Arslan, "Budizm", (ed. Bayram Ali Çetinkaya), Doğu'dan Batı'ya Düşüncenin Serüveni, C 1, s. 690-692.)

31 Günay Tümer, "Budizm", TDV İslam Ansiklopedisi, C 6, s. 352.

32 Mahmut Aydın, Ana hatlarıyla Dinler Tarihi, s. 149.

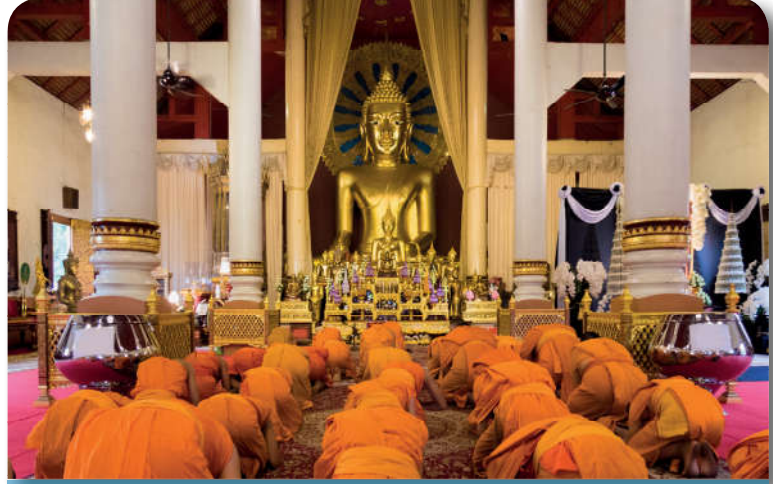
33 Abdurrahman Küçük; Günay Tümer; M. Alpaslan Küçük, Dinler Tarihi, s. 260.

34 Mahmut Aydın, Ana hatlarıyla Dinler Tarihi, s. 149.

Budizm'in Ritüelleri

Budizm'de ferdî ibadet esastır. Mabetlerde bu amaca yönelik olarak yapılmış küçük bölümler bulunmaktadır. İbadet amacıyla gelenler bu bölümlerde ibadetini dilediği şekilde yerine getirir. Budist dinî yapıları için yaygın şekilde kullanılan terim “**Vihara**”dır.³⁵ Budist dilinde mesken veya ikamet yeri anlamına gelen vihara, hem Budist rahiplerin ikamet ettiği geniş bir bina, hem de Budist dindarlar için kutsal mekân anlamına gelir. Budizm'de ibadet, sadece mabede bağlı olmayıp evde de yapılabilir. Bu yüzden her Budist'in evinde zihnini odaklaştırıp ibadet edeceği Buda'nın heykeli veya resmi bulunur. Ayrıca evde Buda'nın tasvirlerinin konulduğu raflar vardır.³⁶

İbadetin ana ilkesi karma-tenasüh çemberinden kurtulmaktır. “Yüce Varlığa” karşı belirli bir ibadet ve duanın söz konusu olmadığı Budizm'de, Buda tanrılaştırılmış ve ibadetin ana merkezine oturtulmuştur. Buda'ya dua edilmekte ve ondan bir şeyler istenmektedir. Tapınağa giden her Budist, Buda'nın heykelinin karşısında diz çöker, avuçlarını birleştirerek ellerini yüzünün önünde tutar, alnını yere koyup yere yatarak tazimde bulunur. Çiçek, tütsü, meyve, sebze sunar. Işık, ateş ve mum yakıp düşünceye dalarak ibadetini yerine getirmiş olur.³⁷

12.5.11. Budist ritüelleri

BİLİYOR MUSUNUZ?

Sangha teşkilatı dünyanın en eski rahipler topluluğudur. Rahipler, manastırda bir köşeye çekilip insanlardan uzak yaşarlar. Budizm'de ruhban hayatı; fakirlik, bekârlık ve sessizliğe dayanır. Rahiplik teşkilatına giren saç ve sakalını keser, sarı elbiseler giyer, yetkili rahibin önünde üç defa “iman ikrarında” bulunur.

(Abdurrahman Küçük vd., Dinler Tarihi, s. 251.)

Budist rahipler erken kalkar ve kısa bir duadan sonra günlük yiyeceğini toplamak için dilencilik çıkarlar ve iki öğünlük yiyeceği sadaka tasına biriktirdikten sonra manastırlarına geri dönerler. Rahipler günlerini genel olarak kutsal kitap okuma, meditasyon ve dua ile geçirirler.³⁸ Budizm'in kurallarına uymayan rahip geçici veya sürekli olarak Sangha'dan çıkarılabilir, aynı zamanda kendi isteğiyle de ayrılabilir. Rahipler evlenebilir ancak rahip ve rahibe iken evlenme yasaktır. Budistler arasında en büyük ayrılık, rahipler ile rahip olmayanlar arasındadır. Önceki hayatında rahip olanlar hariç kimse Nirvana'ya eremez.³⁹

35 Abdurrahman Küçük; Günay Tümer; M. Alpaslan Küçük, Dinler Tarihi, s. 265-266.

36 Ahmet Güç, Dinlerde Mabet ve İbadet, s. 67-69.

37 Abdurrahman Küçük; Günay Tümer; M. Alpaslan Küçük, Dinler Tarihi, s. 266-268.

38 Mahmut Aydın, Ana hatlarıyla Dinler Tarihi, s. 159.

39 Abdurrahman Küçük; Günay Tümer; M. Alpaslan Küçük, Dinler Tarihi, s. 251.

Budistler dua ederken “dua tekerleği veya tespih” kullanırlar. Bu tekerleklere çakra adı verilir. Tespih, Budist ibadetinde büyük bir yer tutmaktadır. Rahipler sol bileklerine 108’lik tespih takmakta ve ibadet esnasında bu tespihleri ellerine alarak Buda ile bağlantı kurmaktadır.⁴⁰

Budistler ölümlerini yakarlar. Ancak bu genel bir uygulama değildir. Çocuklar ve fakir kimselerin cesetleri gömülür, zengin aileler ise ölümlerini yakarlar. Yakılmayan cesetler açık alanlara konularak bunların vahşi hayvanlarca parçalanmasından veya bozulmasından rahiplerin ibret almaları istenir.⁴¹

12.5.12. Budist rahip

Budistlerin Kutsalları ve Sembolleri

Buda’nın sözleri olan ve en eski Budist kutsal kitabı sayılan Tripitaka (Üç Sepet) üç bölümden oluşmaktadır. Bunlar; Viyana-Pitaka (Disiplinler Sepeti), Sutta Pitaka (Vaazlar Sepeti), Abhidharma-Pitaka’dır (Doktrinler Sepeti).⁴²

Buda’nın heykelleri, Buda’nın külleri ve diğer hatıraları, Budist azizlerin cesetlerini ve kişisel eşyalarını ihtiva eden mabetler (stupa veya pagoda) budistler tarafından kutsal kabul edilmektedir.⁴³ Dharma çakra (yasa tekerleği), üç mücevher, lotus çiçeği ve mandala (renkli tefekkür tekerleği) bu dinin sembollerindendir.⁴⁴

12.5.13. Budist sembolleri

Budizm inancında en çok kullanılan kutsal söz “Om! Lotus’taki mücevher! Hum!”dur. Buda’nın doğduğu yer (Lumbuni), aydınlanmaya ulaştığı incir ağacının (bodhi) altı, ilk vaazını verdiği yer, öldüğü yer kutsal kabul edilmekte ve buralara ziyaretin kişinin nirvanaya ulaşmasına yardımcı olacağına inanılmaktadır.⁴⁵

YAZALIM

Aşağıdaki boşluklara Budizm’le ilgili istenen bilgileri yazınız.

Kurucu	Kutsal Kitap	Tanrı İnancı	İbadet Yeri
.....

40 Abdurrahman Küçük; Günay Tümer; M. Alpaslan Küçük, Dinler Tarihi, s. 267.

41 Günay Tümer, “Budizm”, TDV İslam Ansiklopedisi, C 6, s. 357.

42 Mehmet Aydın, Dinler Tarihine Giriş, s. 121.

43 Şinasi Gündüz, Din ve İnanç Sözlüğü, s. 345-346.

44 Günay Tümer, “Budizm”, TDV İslam Ansiklopedisi, C 6, s. 357.

45 Mahmut Aydın, Ana hatlarıyla Dinler Tarihi, s. 163-165.

3. KONFÜÇYANİZM

“Her şeyin kökü göklerde, insanın kökü ise atalarındadır.” Çin atasözünden ne anlıyorsunuz?

Konfüçyanizm’in Tarihçesi

Çin’in yerli ve millî dinlerinden biri olan Konfüçyanizm, **Konfüçyüs**’ün öğretilerine dayanır. Konfüçyanizm, “önceki dönemlerden beri Çin’de var olan tabii dinin üzerine perçinlenmiş bir ahlak sistemi” olarak da tanımlanmıştır. Konfüçyüs, MÖ 551’de, Çin’in Tsou şehrinde dünyaya gelmiştir. Ona verilen Konfüçyüs ismi, Kung Fu-Tzu’nun (Üstad veya Filozof Kung) Latinesidir.⁴⁶

Konfüçyüs tarafından kurulan Konfüçyanizm; Çin’de, âlimlerin, ediplerin, bürokratların, prenslerin ve imparatorluk ailesinin dini kabul edilmiştir. Bu din, Vu-ti (MÖ 140-87) döneminden 1912 yılına kadar “devlet dini” olarak tanınmıştır. İmparator, başrahip sıfatı ile, ahlaki-siyasi kültü, gelenekleri, dinî tören ve âdetleri devam ettirmiştir.⁴⁷

Günümüzde 350 milyon civarında Konfüçyanizm dininin mensubu bulunmaktadır. Bunların büyük bir kısmı Çin’de geri kalanları ise Kore, Vietnam, Tayland, Tayvan ve Japonya’da yaşamaktadır.

12.5.14. Konfüçyanizm haritası

12.5.15. Konfüçyüs heykeli

Konfüçyüs’ün hayatı yoksulluk içinde geçmiştir. On beş yaşından itibaren kendini ilme vermiş ve yirmi yaşında iken açtığı okulda öğrenci yetiştirmeye başlamıştı. Onun hedefi yeni görüşler ortaya koymak değil, eskilerin hikmetli sözlerini aktarmaktı. Konfüçyüs, eski bilgelerin erdemlerini yeni nesillere aktarmak suretiyle geçmişin seçkin idarecilerinin, Çin’e barış ve huzuru nasıl getirdiğini göstermeyi amaçlamıştır.⁴⁸

Bunun gerçekleşmesinin ise, ancak erdemli ve ahlaki örneklikle yönetilen iyi bir devlet ve hiyerarşik bir toplum anlayışı ile mümkün olduğunu savunmaktaydı. Bu yapının tepesinde imparator, ortasında bakanlar ve en altında halk bulunmaktadır. Buna denk bir hiyerarşik yapı da ailedir. Bu yapıda baba-oğul, koca-eş, büyük kardeş-küçük kardeş, hoca-öğrenci ve arkadaş-arkadaş ilişkileri yer almaktadır.⁴⁹

46 Ahmet Güç, “Taoizm”, Dinler Tarihi El Kitabı, s. 432.

47 Abdurrahman Küçük; Günay Tümer; M. Alpaslan Küçük, Dinler Tarihi, s. 74.

48 Ahmet Güç, “Konfüçyüsçülük”, TDV İslam Ansiklopedisi, C 26, s. 167.

49 Fuat Aydın, “Konfüçyanizm”, Doğu’dan Batı’ya Düşüncenin Serüveni, C 1, s. 564.

DEĞERLENDİRELİM

Kral, halkın ihtiyaçlarını yerine getirecek; bakanlar ona bu hususta yardım edecek, sıradan halk ise, üstündekilere itaat edecektir. Ailede babanın görevi, ailenin geçimini temin etmek, eşinin görevi, ev işlerini çekip çevirmek ve kardeşlerin görevleri hem birbirlerini sevmek hem de kendisinden büyüklere itaat etmektir.

(Fuat Aydın, "Konfüçyanizm", Doğu'dan Batı'ya Düşüncenin Serüveni, C 1, s. 564.)

Konfüçyüs'e göre erdemli ve ahlaki örnekleyle yönetilen, hiyerarşik toplum anlayışını değerlendiriniz.

Konfüçyüs'ün etkisi, öğrencisi Tseng-Tzu, torunu Tzu-Ssu, en büyük takipçisi Mensiyüs'ün öğretileri sayesinde, ölümünden kısa bir süre sonra artmaya başlamıştır. Konfüçyüs'ün, ahlaki ve politik etkileri, Han Hanedanlığı Dönemi'nde (MÖ 206-MS 225) giderek artmaya başlamıştır. Daha sonra Konfüçyüs'ün öğretileri, imparatorluk törenleri ve imparator tarafından Gök'e (T'ien) yapılan ibadetle irtibatlandırılmaya başlanmıştır. Çin yönetimine bağlı bütün bölgelerde Konfüçyüs'e de ibadet edilmesi emredilmiştir. Böylece Konfüçyanizm, Çin'in millî dini hâline gelmiştir. Bunun sebebi ise Konfüçyüs'ün, Çin imparatorunu "Göğün Oğlu" olduğu şeklindeki tasavvurunu dinin merkezine yerleştirmesidir.⁵⁰

Konfüçyanizm'in İnanç Sistemi

Konfüçyüs, öğretilerini bir tanrı fikrine dayandırmamış, ancak zamanındaki yaygın inanca da saygılı olmuştur. Çin'de yaygın olan ve "**Şangti**" diye adlandırılan yüce Tanrı inancı Konfüçyanizm'de de devam etmiştir. Konfüçyüs bu yüce varlığı ifade etmek için "**T'ien**" kelimesini kullanmayı tercih etmiştir. Ona göre T'ien, tabiat düzeninin yöneticisi, her şeyin üstündeki varlık ve yaratıcı kudrettir. T'ien'e iyiliğin kaynağı olarak saygı göstermiş, emrini öğrenmiş, onun da kendisini anladığına inanmıştır.⁵¹

Konfüçyanizm'de Tanrı, düşkünleri korumak için hükümdarlar; Tanrı yolunda insanlara yardımcı olmaları ve ülkenin her yanında huzuru sağlamaları için öğretmenler göndermiştir. O; yücedir, yerdeki insanlara hükmeder, kötüler çoğalınca hükmü amansızdır. Ölüm ve hayat, zenginlik ve şeref Tanrı'nın işidir. Tanrı her şeyi açıkça görür ve bütün işlerde insanlarla beraberdir.⁵² İyi insanlara uzun ömür bahşeder, fazilete mükâfat verir. Fazilet ise dört kısımdan meydana gelmektedir. Bunlar: İnsan sevgisi, adalet, emredilen merasime riayet ve bilgidir. İnsan, bu dört asli fazileti bir arada toplayarak onlara göre hareket ederse, bahtiyarlık ve saadet kazanacaktır. İnsan aynı zamanda göğün emrine göre hareket etmelidir.⁵³

12.5.16. Konfüçyanizm'in Sembolü

50 Ahmet Güç, "Konfüçyanizm", Yaşayan Dünya Dinleri, s. 385.

51 Ahmet Güç, "Konfüçyüschülük", TDV İslam Ansiklopedisi, C 26, s. 168.

52 Abdurrahman Küçük; Günay Tümer; M. Alpaslan Küçük, Dinler Tarihi, s. 75.

53 Ahmet Güç, "Konfüçyanizm", Dinler Tarihi El Kitabı, s. 435.

YORUMLAYALIM

"Gök'ü gücendiren bir kimsenin dua edecek başka yeri olamaz."

Ahmet Güç, "Konfüçyanizm", Dinler Tarihi El Kitabı, s. 435.

Konfüçyüs'ün yukarıdaki sözünü yorumlayınız.

Konfüçyanizm'in Ritüelleri

Çin geleneğinde ibadet, ruhani varlıkları memnun etmek ve insanların dünyevi menfaatlerini sağlamak amacı taşımaktadır. Konfüçyanizm'de en yaygın ibadet şekli atalara dua (ibadet) kabul edilmektedir. Çin'de her devrin dinî özelliği, "Göğün Oğlu" sayılan imparatora ve atalara gösterilen bağlılık ve saygıdır.⁵⁴

Çin'de ataların tamamına tapınmaya yönelik genel bir tavır görülse de zamanla her aile kendi atalarına tapınmayı ön plana çıkarmıştır. Nitekim Konfüçyüs, başkalarının atalarına tapınmanın dalkavukluk olduğunu söylemiştir. Uzun süre bu ibadet, atalara ait mabetlerde yapılmıştır. Daha sonra, ölenlerin isimlerini taşıyan ağaçtan yapılmış tabletlere tapılmaya başlanmıştır. Bin yıldan fazla bir süre bu törenler mum yakma, kâğıt para bağışlama, tabletlerin önünde buhur yakma, doğum ve ölüm yıl dönümlerinde mezarın yanı başında yiyecek ve içki sunma şeklinde devam etmiştir. İbadet esnasında ilahiler söylenir, dinî müzik çalınır ve dans edilirdi. Müzik başlar başlamaz atalarının ruhunun oraya geleceğine inanılırdı.⁵⁵

12.5.17. Konfüçyanizm ritüeli

BİLİYOR MUSUNUZ?

Çinliler, insanın evlenmeden veya geride bir oğul bırakmadan ölmesini büyük günah ve elemli bir azap sayar. Ata ruhlarına ibadeti devam ettirecek bir oğul bırakmadan ölen kişinin felaket getiren acayip bir mahluk şeklinde, uğursuz bir hayat süreceği kabul edilir.

(Abdurrahman Küçük vd., Dinler Tarihi, s. 83.)

Mabet, tanrının hazır bulunduğu yer olarak düşünüldüğünden, ölüm anları yaklaşan yaşlılar ve hastalar mabede götürülür. Çünkü, bir tanrının huzurunda ölmek, bahtiyarlık olarak kabul edilir.

Başlıca mabet şenliği ise, tanrının doğum günü olup her yıl aynı günde kutlanır. Bugünde mabet, gece gündüz insanlarla dolup taşar. Halk davullar, çanlar çalarak ve çeşitli patlayıcılar atarak eğlenir. Yeni yılda mabetler, dinsel tasvirler ve evler temizlenir. Böylece pis ve kötü ruhların kovulmuş ve etkisiz hâle getirilmiş olduğuna inanılır.⁵⁶

54 Abdurrahman Küçük; Günay Tümer; M. Alpaslan Küçük, Dinler Tarihi, s. 83-84.

55 Ahmet Güç, "Konfüçyanizm", Yaşayan Dünya Dinleri, s. 389-390.

56 Ahmet Güç, Dinlerde Mabet ve İbadet, s. 88.

En meşhur Çin ibadet yerleri Pekin'deki imparatorluk mabetleridir. Bunlar, 15. yüzyılda inşa edilmiş modern yapılar olup 1911'de imparatorluğun çöküşünden beri ibadet amacıyla kullanılmamaktadır. Bu yapıların en önemlisi, göğün oğlu olarak telakki edilen imparatorlar tarafından kurban takdim ettikleri Gök Mabet'tir. Geçmişte ülkenin her tarafında yaygın olarak görülen Konfüçyüs mabetlerinin ve dua salonlarının pek çoğu günümüzde ya harap olmuş yahut okul, kışla ve halkevlerine dönüştürülmüştür.⁵⁷

12.5.18. Konfüçyanizm mabedi

Konfüçyanizm'in Kutsalları ve Sembolleri

Konfüçyüs, yönetim, sosyal hayat ve törenlerle ilgili bilgileri bir araya getirerek, ahlak ve geleneklerin devamını sağlamak için bütün eski Çin metinlerini öğrencileriyle birlikte yeniden düzenleyip yorumlamıştır. Konfüçyüs'e büyük bir bağlılık gösteren öğrencileri onun ölümünden sonra sözlerini toplamış, böylece kutsal metinleri oluşturmuşlardır. Bunlar, "Beş Klasik" ve "Dört Kitap" adı verilen iki koleksiyonda toplanmıştır.

BİLGİ KUTUSU

Konfüçyanizm'in Kutsal Kitapları:

Beş Klasik:

1-Değişiklikler Kitabı, 2-Tarih Kitabı, 3-Şiirler ve Şarkılar Kitabı, 4- Ayinler Kitabı, 5-İlkbahar ve Sonbahar Vakayinameleri.

Dört Kitap:

1-Konuşmalar, 2-Büyük Bilgi, 3-Orta Yol Doktrini, 4- Mensiyüs'ün Kitabı.

(Abdurrahman Küçük vd., Dinler Tarihi, s. 80.)

Konuşmalar (Lün Yu), başka metinlerde ona ait ifadeler bulunsa da Konfüçyüs'ün kendisi ve düşüncesi hakkında en doğru bilginin elde edilebileceği metinlerdir.⁵⁸

YAZALIM

Aşağıdaki boşluklara Konfüçyanizm'le ilgili istenen bilgileri yazınız.

Kurucu	Kutsal Kitap	İbadet Yeri	Tanrı İnancı
.....

⁵⁷ Ahmet Güç, "Mâbed", TDV İslam Ansiklopedisi, C 27, s. 278.

⁵⁸ Fuat Aydın, "Konfüçyanizm", (Ed. Bayram Ali Çetinkaya), Doğu'dan Batı'ya Düşüncenin Serüveni, C 1, s. 563.

4. TAOİZM

Taoizm, kendine has yoga ve meditasyon teknikleriyle dünya hayatında ölümsüzlüğü arayan bir dindir. Sizler bu konu hakkında neler düşünüyorsunuz?

Taoizm'in Tarihçesi

Taoizm, Çin'de **Lao Tzu** (MÖ 604) tarafından kurulmuştur. Çin filozofu olan Lao Tzu'nun hayatı hakkında fazla bir şey bilinmemektedir. Çin'in Honan eyaletinde doğduğu ileri sürülen Lao-Tzu'nun asıl adı Li Tan'dır. Lao-Tzu (ihtiyar bilgin) ona lakap olarak verilmiştir.

Taoizm, Çin, Japonya, Kuzey ve Güney Kore'de yaygın bir dindir. Bu ülkelerin dışında uzak Asya ülkelerinde ve ABD'de inananları bulunmaktadır.⁵⁹ Bu gün Taoizm'in toplam inanan sayısı 95 milyon civarındadır.

12.5.19. Taoizm haritası

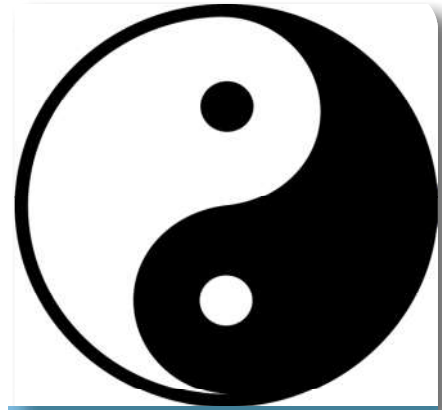
Taoizm, ismini kısaca "Yol" anlamına gelen Çince kelime Tao'dan almıştır. Eski Çinliler Taoizm'den, "T'ien Tao" (Göğün Yolu) diye söz etmişler ve onu "Jen Tao" (İnsanın Yolu) ile karşılaştırmışlardır. Onlara göre Göğün Yolu parlak, kutsal ve doğrudur; İnsanın Yolu ise karanlık ve Göğün Yolunun tersidir.⁶⁰

Taoizm'in İnanç Sistemi

Lao-Tzu'ya göre Tao, yaratıcı prensip olmasına rağmen, yaratıcı değildir. O, Tao'yu somut bir varlık olarak düşünmemiştir. Tao'yu, gizemlerin gizemi ve tanımlanamaz bir güç olarak ifade etmiştir. O; isimsizdir, görülemez, iştilemez ve kavranılamaz. Yaratılmış ve yaratılmamış her şeyin kaynağıdır. Her şey Tao'dan meydana çıkmasına rağmen o, her şeyin dışındadır. Tao, hem varlığın hem de yokluğun temelini teşkil eden ezeli güçtür.⁶¹

Taoizm'de "Tao" ile beraber bir de "Te" kavramı vardır. Tao'nun erdemi veya onun gizli gücü olarak bütün varlıklarda bulunan "Te", "Tao"nun tabiattaki her şeyi değiştiren gücünün kendisidir. "Tao" kaybolduktan sonra "Te" onun ayrılmaz vasfı olur, dünyanın şeklini vücutta getirir. Bütün varlıkları Tao meydana getirir; "Te" ise onları besler, büyütür, madde olarak şekil verir, kuvvetini tamamlar.⁶²

Lao Tzu, yaratıcı gücü, yumuşak olmasına rağmen her kuvveti yenen suya benzetmiştir. İnsan da Tao'ya benzemeye çalışmalı; iş yapması iş yapmaması, çalışması çalışmaması gibi

12.5.20. Taoizm'in Sembolü

59 Abdurrahman Küçük; Günay Tümer; M. Alpaslan Küçük, Dinler Tarihi, s. 88.

60 Ahmet Güç, "Taoizm", Dinler Tarihi El Kitabı, s. 454.

61 Mahmut Aydın, Ana hatlarıyla Dinler Tarihi, s. 241.

62 Abdurrahman Küçük; Günay Tümer; M. Alpaslan Küçük, Dinler Tarihi, s. 88-89.

olmalıdır. Bu düşüncesini, Çince bir terim olan ve Taoizm'in ölküsü hâline gelen "wu wei", yani "iş yapmamak" prensibi ile açıklamıştır. Buna göre insan dünya nizamına uyarak yaşamalı, gayret sarf etmeksizin Tao'nun kanunlarına tabi olmalıdır.⁶³

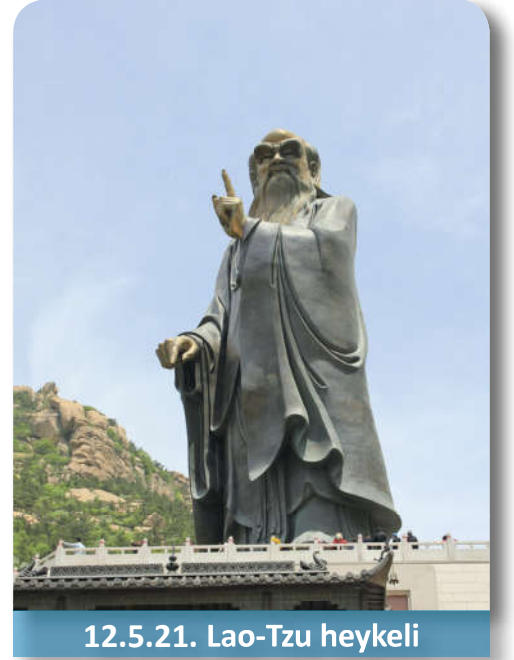
YORUMLAYALIM

Lao-Tzu'ya göre "iş yapmamak" anlamına gelen "wu wei" prensibine göre insan hedeflerine ulaşabilir mi? Yorumlayınız.

Tao'nun "büyük fazileti", her şeyi yapması fakat hiçbir şey istememesidir. O "boşluktur", başka güçlerle rekabet etmez, kendi kendine yetinir. İnsanlar bu aynı hoşnutluk faziletini gösterdiklerinde iyi hayat sürerler. Lao Tsu'nun davranış hakkındaki öğretisinin temeli insan hayatındaki üç kuralda kendini göstermiştir: 1. Tabiatta Hareketsizlik, 2. Boşlukta Rekabet Etmemek 3. Mevcutla Yetinmek.⁶⁴

Taoizm'e göre, iyi kötü, doğru yanlış, güzellik çirkinlik, kuvvet zayıflık, zafer yenilgi gibi birbirine zıt gibi görünen şeyler aslında zaman ve mekâna göre görecelik arz etmektedir. Buna göre bir şeyin doğru veya yanlış olduğu yargısı bu yargıda bulunanın kişisel durumuna ve ihtiyacına göre değişmektedir. Yani zıtların aslında birbirine özdeş olduğunu ifade etmektedir. Evrendeki her şey negatif ve pozitif zıtlıkların birleşmesi sonucu meydana gelmektedir.⁶⁵

Lao-Tzu'ya göre, insanların bu dünyada acı, yoksulluk, üzüntü içerisinde olmasının sebebi yaptıklarının karşılığıdır. O, insan ömrünün giderek kısalmasını, insanın kötülüklerinden dolayı yıldızlar tarafından saldırıya uğramasına bağlamaktadır. İnsanın kendini kurtarabilmesi herkese ve her şeye kayıtsız kalması ve hiçbir şey yapmaması ile mümkündür. Akıllı insan, bencilliği reddeden, maddi isteklerden ve boş şeylerden kaçındır. Zenginlik, başarı, şöhret gibi şeyler, insanın Tao'yu takip etmesine ve kurtuluşa ulaşmasına engel teşkil etmekte ve felaketini hazırlamaktadır.⁶⁶

12.5.21. Lao-Tzu heykeli

Taoizm'in Ritüelleri

Çin terminolojisinde Taoist mabetleri için "kung" (manastır veya saray), "kuan" (manastır mabedi) ve "miao" (mabet) kelimeleri kullanılır. Tao mabetlerinin avluları çok amaçlı salonlardan oluşur. Çoğu, sayısız tanrı ve tanrılaştırılmış kahraman tasvirlerini koymak için yapılmıştır. Mabet duvarları, Taoist öğretilerde önemle tasvir edilen on cehennemden birine mahkûm edilmiş olanların çektiği azapları anlatan sahnelerle süslenmiştir.⁶⁷

63 Ahmet Güç, "Taoizm", Yaşayan Dünya Dinleri, s. 402.

64 Ahmet Güç, "Taoizm", Dinler Tarihi El Kitabı, s. 457.

65 Mahmut Aydın, Ana hatlarıyla Dinler Tarihi, s. 241.

66 Abdurrahman Küçük; Günay Tümer; M. Alpaslan Küçük, Dinler Tarihi, s. 89.

67 Ahmet Güç, Dinlerde Mabet ve İbadet, s. 85-86.

İlk dönemlerde Taoist ibadetin amacı, gerçek mutluluğun elde edilmesi ve bu dünyada hayatın ebedi olarak sürdürülmesi amaçlanmakta idi. Bu amacın; Tao ile birlikte olmakla, 'iş yapmadan çok iş yapmak' olarak tarif edilen 'wu wei' ilkesini tatbik etmekle, şiddet ve kibirden uzak durmakla, sakin ve gösterişsiz bir hayat yaşamakla gerçekleştirilebileceğine inanılmakta idi. Her taoistin kendini yakın hissettiği tanrılar vardır. Bunlar içerisinde en meşhur olanı, savaş tanrısı **Kvan-Ti** ile zenginlik tanrısı **Shin'**dir.⁶⁸

Tanrılar için yapılan ayinlerde trampet ve gong çalınmakta, mabetteki sunak kandiller ile aydınlatılmakta ve tüsüler ile törenler gerçekleştirilmektedir. Yeni yılda mabetler, heykeller ve evler temizlenerek kötü ruhlardan arındırılmakta, kâğıt ve kumaş parçalarından oluşturulmuş ejderha figürleri sokaklarda gezdirilmektedir.⁶⁹

12.5.22. Taoizm ritüeli/şenliği

Kendilerine has ayinlerinde, ilkbahar bayramında ateş yakılır. Taoist rahipler, yarı çıplak durumda, ateşe pirinç ve tuz atıp, yalınayak koşarak üzerinden geçerler.⁷⁰ Rahipler halk arasında dolaşır, dinî fonksiyonlarını icra eder, tılsım ve muskalar satar ve yıldız falına bakar. Bunlar vasıtasıyla ruhsal âlemle haberleştiklerine, hastalıkları tedavi ettiklerine ve talihsizliği savuşturdıklarına inanırlar. Ölümsüzlüğü elde etme konusunda insanlara yardımcı olması için simya, sade bir hayat, sağlık bilgisi ve perhiz kuralları, Çin'e özgü yoga şekli, büyü ve güçlü ilahlara dua gibi hususlar öğretilir.

Taoizm'in Kutsalları ve Sembolleri

Lao Tsu'nun iki kısımdan ve beş bin kelimededen ibaret bulunan "Tao Te King" (Yol ve Onun Gücü) kitabı bugüne kadar, bütün Taoizm düşüncesinin kaynağı olmuştur. Anlaşılması oldukça zor olan bu kitap, Çin'in büyük klasiklerinden biri olarak kabul edilmiştir.⁷¹

68 Şinasi Gündüz, "Taoizm", Yaşayan Dünya Dinleri, s. 87.

69 Abdurrahman Küçük; Günay Tümer; M. Alpaslan Küçük, Dinler Tarihi, s. 94.

70 Abdurrahman Küçük; Günay Tümer; M. Alpaslan Küçük, Dinler Tarihi, s. 94.

71 Abdurrahman Küçük; Günay Tümer; M. Alpaslan Küçük, Dinler Tarihi, s. 68.

Taoizm'de bazı dağlar, mağaralar kutsal sayılmıştır. Bunların içinde en kutsal Taishan Dağı'dır. Bu dağların ölümsüzlüğün mekânı olduğuna, kutsal varlıkların ve ataların ruhlarının burada yaşadığına inanılmıştır. Eskiden beri Taoistler için önemli ziyaret yeri ve sığınak olan bu dağların zirvesine tapınaklar inşa edilmiştir.⁷²

12.5.23. Taishan dağı ve kutsal mabet

Taoizm'in sembolü olan Tai-ji, başlangıçta bir bütün kütle olan evrenin iki ayrı konuma ayrılması ve bunların birbirlerini tamamlamasının sembolik işaretidir. Bu simge birbirine karşıt olan ama kusursuz bir uyum ve denge oluşturan iki zıt öğeden oluşur. Bu ilkeler ışık, erkeklik, sıcak, kuru, yararlı olumlu ilke **Yang**'la onun zıddı, karanlık, dişil, soğuk, nemli, zararlı ve olumsuz ilke **yin**'dir. İkisi bir dairenin yarısını oluşturacak biçimde sonsuza kadar sürecek anı temsil ederken gösterilirler. Yang ve yin her şeyde mevcuttur. Ayrılmazlar, ahlakça iyi veya kötü olarak yargılanmazlar. Sürekli ilişki içinde birlikte faaliyette bulunurlar. Erkeklerde üstün olan yang, kadında yin'dir. Fakat ikisi de iki cinste de bulunur.⁷³

12.5.24. Taoizm'in Yin-Yang sembolü

YAZALIM

Aşağıdaki boşluklara Taoizm'le ilgili istenen bilgileri yazınız.

Kurucu	Kutsal Kitap	Kutsal Varlık	İbadet Yeri
.....

DERS DIŞI ETKİNLİK

Hinduizm inancında, önemli bir yer tutan ve kutsal sayılan Ganj Nehri ile ilgili görsellerden oluşan sunu hazırlayınız.

72 <https://tr.scribd.com/document/54147172/Bir-Din-Olarak-Taoizm-Taoism-as-a-Religion>.

73 Joseph Campbell, Doğu Mitolojisi, (Çev. Kudret Emiroğlu), s. 32-33.

ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM**A. Aşağıdaki açık uçlu soruları cevaplayınız.**

1. Hint ve Çin dinlerinin önemli bir dini ritüeli olan yoga ve meditasyonun, insanın huzurlu ve daha sağlıklı bir yaşam sürmesi için birtakım zihinsel ve fiziksel egzersiz etkinliği olarak gösterilmesini yorumlayınız.

.....

2. Hinduizm'in tanrı inancı hakkında bilgi veriniz

.....

3. Budizm'in dini ritüelleri hakkında bilgi veriniz

.....

4. Kast sistemini insanın eşitliği prensibine göre yorumlayınız.

.....

5. Budizm'in kurucusu kimdir? Ortaya çıkış sebepleri nelerdir?

.....

B. Aşağıdaki çoktan seçmeli soruların doğru seçeneklerini işaretleyiniz.

6. Aşağıdakilerden hangisi, Hinduizm'deki Tanrı Vişnu'nun bozulan yeryüzünü, eski haline getirmek için bir bedende dünyaya inişini ifade eder?

A) Parya B) Samsara C) Devi D) Avatar E) Şruti

7. Hinduizm'in kutsal kitabının adı nedir?

A) Lün Yu B) Ripitaka C) Vedalar D) Te King E) Lumbuni

8. Budizm'in mabetlerine verilen isim aşağıdakilerden hangisidir.

A) Vihara B) Sangha C) Pitaka D) Dharma E) Kuan

9. Buda'ya göre insanoğlunun nirvanaya ulaşabilmesi için "sekiz dilimli yolu" takip etmesi gerekir. Aşağıdakilerden hangisi bu sekiz dilimli yol arasında bulunmamaktadır.

A) Doğru karar B) Doğru konuşma C) Doğru hareket
D) Doğru beslenme E) Doğru çaba

10. "Yin-Yang" sembolü aşağıdaki dinlerin hangisine aittir?

A) Konfüçyanizm B) Budizm C) Hinduizm
D) Zerdüştlük E) Taoizm

C. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun kelimelerle doldurunuz.

11. Hinduizm'de doğurganlık ve bereketin sembolü olarak kutsal kabul edilir.
12. Hinduizm'de kast dışı kabul edilen ve insan yerine konulmayan gruba denir.
13. Dünyanın en eski rahipler topluluğuna teşkilatı denilmektedir.
14. Hintlilerde ortak ibadet sembolü olan Vedaları okumaya başlamadan önce söylenen kelimeye denir.
15. Konfüçyanizm'de, tabiat düzeninin yöneticisi, her şeyin üstündeki yaratıcı kudrete denir.

Ç. Aşağıda verilen kavramları ait olduğu dini inanç ile eşleştiriniz.

16. (.....) Dharma	A) Konfüçyanizm
17. (.....) Jen tao	B) Hinduizm
18. (.....) Vihara	C) Budizm
19. (.....) T'ien	D) Taoizm

D. Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

Konfüçyüs, MÖ 551'de, Çin'de şimdiki Şantung'un bir bölümü olan Lu eyaletinin Tsou şehrinde dünyaya gelmiştir. Ona verilen Konfüçyüs ismi, K'ung Fu-tzu'nun (Üstad veya Filozof Kung) Latince'sidir. Üç yaşında babasını kaybetmiş ve hayatı yoksulluklar içinde geçmiştir. Öğrenmeye olan sevgi ve merakı sebebiyle 15 yaşından itibaren kendisini ilme vermiştir. 19 yaşından itibaren bir okul açmış ve öğrenci yetiştirmeye başlamıştır. Eğitimdeki amacı, zamanın insanlarına geçmişin iyi bir yorumunu yapmaktır. Eski bilgelerin faziletlerini yeni nesillere aktarmak suretiyle, Çin'e barış ve huzuru nasıl getirdiklerini göstermekti. Konfüçyüs'ün gayesi ideal insanlardan meydana gelen bir toplum oluşturmaktır.

20. Konfüçyüs ismi nereden gelmektedir? Açıklayınız.

.....

21. Konfüçyüs'ün çocukluk hayatı hakkında bilgi veriniz.

.....

22. Konfüçyüs'ün amacı ve ideali nedir? Açıklayınız.

.....